„ЗАСТАВА“ излази редовно средом петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 19. У Новом Саду у недељу 8. (20.) фебруара 1887. ГОДИНА XXII.

ДОКЛЕ СМО ДОТЕРАЛИ?

„Имал иђе брата у свијету
Да пожали, ка' да би помога'?!“

Годинама исчекујемо ми из угарског сабора — реч.... И кад се чује та реч, нами је онда слава. Кад у којој држави донесу какав користан закон, тешко да се народ већма радује, но што се ми радујемо, кад падне у угарском сабору реч у нашу обрану. Ту се види, докле дотерасмо!

Нисмо бадава исписали на челу овога чланка речи: „Имал негде брата у свијету, да пожали, к'о да би помого?!“ Цео наш овострани народ осећа данас те речи. А све странке мађарског сабора, уписују у грех свакоме, ко нас пожали, жигошу свакога, ко уздане над нами. Такви су били Турци у добу своје највеће силе. Ко је прошао поред колца, па уздануо над оним патником, тај је био осуђен. Исто то, десило се ово дана у угарском сабору. Посланик Мочари бацио је поглед на народности, сажалио нас, уздануо је над нашим јадима и њега — осудише.

Није ово без наше кривице. Огорчење мађарских посланика против Мочарија, није оправдано, али се може — разумети. Та у угарском сабору има данас преко 20 Србина. Па где су Стојачковићи? Где су Сабовљевићи? Где су Ђурђевићи? Они ћуте. Крв српског народа на угарском сабору не миче се, не буни се, она се усирила. Прошле су године, док се отворише српска уста у обрану народносних права, прошле су године, док је проговорио један једини пут Миша Димитријевић. И тада, два тренутка после Димитријевића устаје Ђурковић, те изјављује: „Сви остали Срби посланици не мисле као Димитријевић“. Нема сумње, да су у оном тренутку очи угарског сабора биле управљене на српске посланике.... Но тамо је владало ћутање, ћутање као гроб....

Међутим, док је од свију српских посланика проговорио у убрану народних права један једини, и тај једини једанпут, Мађар Мочари говорио је — трипута. То изгледа чисто — неприродно. Та неприродност огорчила је мађарске шовинисте. Шта? Зар се Мочари нашао да пири угашен пламен? Зар он да буде „Србастији“ од Срба, зар он да буде већи Румун од Румуна?! И то је без сумње јак узрок, што се данас у целом мађарском народу подигла ужасна вика на Мочарија. Његова странка, којој је он био вођа, одриче га се, његови пријатељи беже од њега да их не „окужи.“

И опет, да површно ли оцењују Мађари Мочарија. Он је без сумње велики, редак карактер. И као такав, он мора да се грози од оних кепеца које смо ми послали на сабор... наша народносна борба није га могла одушевити, он се није имао ни за ким ни повести, ни занети. И ако поред свег тог брани народносну равноправност, он је брани из државничких разлога. Он брани народносну равноправност јер види, да би та равноправност могла бити најјачи стуб Угарске, и да се без ње Угарска лелуја...

Мађарске странке на сабору требале би о том боље да промисле. Верујемо, да је држање наших посланика помутило поглед Мађара. Али ако наш народ и нема данас онаке посланике, какве би требао имати, он има срца за оно што је његово. он има душе за оно што је право. А то треба узети у рачун.

Наш народ је захвалан Мочарију на његовом држању. И кад се подижемо да то испишемо ми искрено жалимо, што су народносни посланици отештали положај Мочаријев. Кад би се дете тужило имао би свако више права продрмусати нехатну мајку и довикнути јој: „Сети се твојих синова!“

J. T.

Писмо из Румуније.

Букурешт.

Држим да ће занимати ваше читаоце да чују, у овом времену по коју новост и из овог краја. За сада ево некоје.

На предлог Когалничана одобрила је румунска комора кредит од 3 милијона да се усаврши спрема војена. Од неколико година Румунија је јако радила на спреми своје војене снаге. Од прошле године отпочети су и подижу се утврђења око Букурешта, која ћеду коштати преко 100 милијона франака. Магацини су пуни са оделом. спремом, муницијом и оружјем. Може се рећи да је Румунија спремна са 150 хиљада војске сваког дана. Сад се је поручила једна партија новог оружја, магацинака. Ако мирно време потраје подуже наоружаће се сва војска магацинкама.

Спољна политика у Румунији још је покривена плаштом тајне. Румунија по жељи краља Карла придружила се је била средње-европском савезу за одржање мира али на случај рата није се ангажирала ни наштa. Румунија се је у својој спољној политици тако понашала да може ступити на ону страну, на коју оће. И ако је била у пријатељству са Аустро-Угарском, а нарочито са Немачком увек се чувала да својом политиком не вређа Русију. Братијано је сад у таквом положају да може склапати савез и са Русијом и са њеним противницима. Овде се сад проносе гласови да се воде преговори са Русијом на случај рата са Аустро-Угарском и њеним савезницима. Тако се држи да ће Румунија на сигурно склопити савез са Русијом за извесне догађаје. Шта је истинито у тим гласовима не може се позитивно знати, но скоро ће се и то прокљувити. Пре неколико дана држане су седнице главног генералног штаба са свима командантима и војеним министром и расправљали су питање: да ли је војска тако спремна и дисциплинирана да би могла, у случају нужде поћи против Русије, па су се главни војени капацитети изјаснили да је немогуће повести војску румунску противу Русије, да би се она у том случају или разбегла или предала Русима, јер народ је увек уз Русе а против Немаца. Ови дана покренуће се нов лист иридентички, који ће тражити ослобођење и уједињење Румуна у једну државу. Судећи по људима, који ће покренути и уређивати тај лист, изгледа као да ће бити у додиру са владом.

Пре неколико дана уапшени су овде неколико официра, на које је пала сумња да раде заверенички противу Карла. Овде су официри тако слободни да им се ништа несме замерити ако узимају удела у агитацији противу владе. Војска румунска подељена је на странке политичке. Већина официра недовољна је Карлом и не треба никога да изненади ако се и с њим повтори Кузина историја.

Пре неколико дана пустио је Ажан-Хавас одавде вест, као да је краљ Милан својеручно писао Пашићу и позвао га је да се натраг врати. Та невероватна вест изненадила је многе и неки су се потрудили до Пашића да га питају шта има у ствари. Говоре да је Пашић најкатегоричније опровргао ту лажну вест и да је том приликом напоменуо како је пре два месеца још једна таква лаж у свет пуштена. Неке румунске новине донеле су нотицу, баш у оном времену кад се је много по новинама говорило о конфедерацији балканској, како се Пашић спрема да издаје неки лист, који би заступао идеју конфедерације. А најсмешније било је у тој нотици то, што би ђоја тај лист Пашић уређивао са откритим својим политичким противницима и што би заступао мисао конфедерације, управо супротну радикалном програму у Србији На послетку је додао да вестима неких румунских новина не може се веровати, и да је често имао прилику да се увери како пусте лажну вест с том само намером како би у идућем броју донели другу лаж да је оправдају на „молбу“ онога, кога се тиче.

У камери румунској од некога доба претресају се само интерпелације. Чим се једна скине с дневног реда долазе одма по неколико нових. Међу интерпелацијама, које увек подноси опозиција, била је најинтересантнија она, која се односила на екцесе, који су се догодили одма сутра дан по атентату на министра председника Братијана. Чим се је атентат десио пусти се са стране полицајских агената глас, да је атентат политичко дело и да је атентатор оруђе опозиције, која је у скупштини и у преси најжешће нападала на Братијана. Сутра дан после атентата искупила се гомила светине и отишла је прво да поздрави Братијана, што му је Бог живот спасао, и да искаже своје гнушање над опозицијом, која се и тим средствима у борби служи. После поздрава кренула се је руља подстрекнута тајним агентима у редакције опозиционих листова. Том приликом настали су нереди и бијења. Персонал појединих редакција одупирао се је руљи и бранио је улазак, но руља је рушила и крхала и силом улазила у редакције и штампаре и ломила шта је могла поломити. Том приликом пуцало се је и из револвера с једне и друге стране. После тога настало је још жешће огорчење између странака. Владини органи тврдили су да је опозиција приуготовила атентат како би скинула себи с врата Братијана, а опозиција је тврдила да је атентат удешен био од стране тајне полиције како би се мало Братијано опоравио у јавном мнењу и како би добио прилику да гони поједине људе. Уапшен је био и један опозициони посланик на кога је атентатор казао да га потстрекао. Трагало се дуго и напослетку био је претрес пред поротним судом. Поротни суд пусти опозиционог посланика као невина, а атентатора осуди на 20 година робије. После тога ослобођења опозиција је ликовала Поднела је интерпелацију о том догађају и ударали су се како су знали и умели. Јавно мнење грађана преваљује на страну опозиције.

Кратовац.

ГОВОР МОЧАРИ ЛАЈОША
о народносном питању

држан у угарском сабору 15. фебруара 1887.

Поштовани доме! (Вика! Чујмо!) Овом приликом хоћу да учиним неколико примедаба о политици, коју штов. влада у питању народности води. (Чујмо!) Мислим, да је најзгодније, ако то у овој прилици чиним, пошто је портфељ култус министра тај, у чијем се оквиру највише руководе ствари, које спадају у питање народности. Више пута сам у овој ствари говорио, али нисам намеравао да стрпљење по-

ЛИСТАК.

ДОБРОТВОРНИ ХРАНИТЕЉ.

(Превод.)

Иње је блистало на дрвећу, а леденим огртачем покривена је река.

У неком гњезду дрхтао је врабац од зиме, а на улици прислушкивао је неки сиромашак немио звук ветра.

Вече је. Спустила се велика магла на земљу, и настаде мрак, а у подруму једне двокатнице светлио је по неки зрачак. Тамо је лежао човек.

Мучила га је глад. Већ је недеља дана прошла одкако је без посла, без леба и огрева.

За крађу и варање није био способан, а за просијачење ни толико. А посла нигде није добио.

Поред све те невоље снашла га је и болетица.

Челично срце његово, ко да је свагда чило и весело било, потресла је глад и цича зима.

Па и пећ која је свагда топла била и сиромаху увочене удове тела кравила, сада је ладна и зарђана.

Све је за њега немило жалосно и бедно настало.

Дуго је размишљао... Затим дуне неколико пута у руке, да отврави укочене прсте. На скоро зачу веселе усклике и радосне песме са двокатнице.

Дуго је преслушкивао... Боже мој, та како могу они тамо весели бити! — мислио је у себи. Бесно је ветар дувао и немиле звуке своје ширио по свој околини, почео је опет да мисли о судби својој, кад на мах неко закуца на врати и повика:

— Јестел' код куће чика Јоване?

Он се трже из свог заноса и рече:

— Ту сам Јулка.

Младо девојче са бледим лицем ступи унутра.

Та код вас је, чика Јоване врло ладно. Донела сам вам мало дрва да се огрејете.

У кецељи имало је девојче неколико парчади дрва и мало угља.

— Хвала ти Јулчице на твом сећању.

— И заслужујете драги мој чико, ја ћу вам свагда чинити колико могу. Не могу да пропустим а да вам се не изјадам да сам у великом послу. После подне морам велику корпу са рувом да носим на таван. Ја сама не могу то учинити...

— После подне?

— Јест' после подне.

Сирома подрумар се мало замисли те ће запитати:

— Валда нећеш имати времена?

— Та и сувише имам времена!

После овог разговора девојче се удали.

Сирома подрумар дуго је за њом зачуђено гледао. За тим се приближи фуруни и рече:

— Сад је на нас ред!

Брзо је сецкао дрва да може потпалити ватру и у том раду понављао је оне речи:

— После подне... После подне...

II.

Горе на првом спрату седила је милостива Гђа * и кроз прозор гледала је доле на улицу како неки полусмрзнути људи секу дрва. — Са највећим задовољством гледала је ово.

У соби беше разна цвећа, која су од себе врло пријатан мирис давала, а у једном ћошку висио је диван кавез у коме је папагај скакутао.

Да је у кући владало благостање и срећа то доказује: богати ћилимови, завесе, свилене наслоњаче, дивни покривачи, јужно цвеће, велико сребрно посуђе и појединце свако парче намештаја. Једном речи у свему је била раскош и претераност.

Изнад главе Гђе, * на зиду, био је намештен телефон, са којим се послуживала, кад је имала што да заповеди млађима. Том приликом притисне телефон и на мах се створи у собу служавка са речима:

— Стојим на услузи, милосива Гђо.

— Донесите ми данашње новине — рече служавки.

Служавка се врати и донесе новине. Превртући листове застаде на једном месту те рече:

— Ова мала црна слова чудновату причу доносе о некој вили, од неког генија који је тачно описао положај сиротиње, увидио одкуда долази беда и невоља и којим путем да се олакша сиротињи да дође опет у стари свој положај, затим описује како сиротиња у очајању себи главе дође — убијством. При свршетку описује, како је сиротиња благодарна својим добротворима, како их цени и почитује.

Па тај геније — он је био. Затим прочита доле подпис дотичног добротвора, кога ће сви народи славити и поштовати.

Кад је ово прочитала поцрвени јој образ, а осећала се као да је ватра обузе лице.

Превртала је затим редом остале новине и у једнима наишла је на причу о себи самој, где је спомињу као народну добротворку. У неком дневном листу била је и слика њена истакнута са натписом „Добротворни хранитељ“.

У први мах је сретна била и непрестано је на то мислила.

Како ће јој сваки завидити!..

У том заносу трже се од потреса прозора.

Ветрина је гомилу песка нанела на прозор.

Олуја је још беснила, а милостива гђа није ни поглед бацила на поље.

Спопала је врућина.

Погледа на барометер и дозове служавку.

— Што тако јако ложите? — упита је.

Служавка се извињавала да није то њена кривица, већ да је томе Јулка крива, јер њен је задатак да пази на ватру и на дрва. Затим рече служавка, да је приметила од неког времена да Јулка крадом носи дрва и угаљ оном сиромаху у подрум.

На ове речу скочи милостива гђа са столице и рече:

— Шта? Оном подрумару?

— Јесте. Шта више и јело му по који пут носи.

штованога дома злоупотребим. Нећу да се позивам на старија факта, ма да су важна, али су она већ у овом дому више пута претресана. Хоћу само да напоменем неколико случајева који по свом предмету нису врло важни, али су врло карактеристични и бацају јаку светлост на оно сватање и на онај правац, за који мисли влада, да га јој се у питању народности придржавати ваља. Што се нарочито делокруга тиче, нека ми је слободно само то напоменути, што се прошле године догодило на кр. гимназији у Левочи. Из тога завода искључени су осам ђака због тога што су бајаги агитовали против владе. Ову пресуду донело је управитељство, ова пресуда је по прописаном реду поднесена и пошт. министарство ју је одобрило. Какве су пак те противдржавне агитације, због којих су поменуте ђаке искључили, баца светлост та околност, да су искључени ђаци били младићи од 14, 15 и 16 година, а само један од њих имао је 17 година. Па шта су скривили? Нема ту ни спомена, да су они држали састанке, организовали клубове или друштва, нису друго ништа чинили, него су се састајали код једног свог друга, који је имао бољи стан, тамо читали словачке новине и певали песме. Али о томе да су правили скандале нема ни спомена. Нису тајили, да су Словаци и због тога су често постајали трвења између њих и осталих коншколара, и тужба ових коншколара била је основа пресуди, да су петорица из свију, двојица из неких горњоугарских завода искључени, један пак да је уз мању казну одпуштен.

Овоме не треба коментара. Због тога што су младићи словачке листове читали, што су себе називали Словацима, због тога им онемогућити учење, жигосати их за цео живот и као у блато бацити све оне трошкове, које су њихови родитељи подносили — а то беху све деца сиромашних родитеља — све то, држим, да се не слаже са правдом. Награђивати ђаке, да један другог потказују, то никако не могу рећи, да је ваљано васпитање; од 8 ђака градити Мађарству огорчене непријатеље: то не видим да је добра политика и јако ми је жао, да штов. г. министар, од кога је зависило коначно решење те ствари, није одбио ту прекомерну ревност управитељства. (Кретање.)

Нека ми је дозвољено да наведем један други случај из делокруга министарства унутарњих послова. (Чујмо!) Вармеђа Киш-кикилска (Kis-Küküllő) одредила је прошле године фундацију од 10.000 фор. а у корист ердељског културног друштва, и то је тако одређено, да се та свота испуни које од жупанијског имања, а које од новог прореза. Против одлуке жупаније, какву је већ пре тога и сатмарска жупанија донела, послата је министарству унутарњих послова жалба, али је одбијена због тога што је жупанија била у праву, да разреже накнадни порез од два процента, даље што у оним стварима, за које жупанија сме накнадни порез (pótadó) разрезати, налазе се и „културне цељи.“ Ја пак пошт. кућо, држим, да се ова одлука жупаније не слаже са законом, ма да је истина, да у закону стоји, да се тај новац има употребити „за културне цељи,“ али потпомагати ердељско друштво у име културе, мислим да је друго, јер ће те ми дозволити, да је права цељ тога друштва помађаривање, а у закону не стоји, да се то употребљује на ту цељ. (Кретање и вика.)

Шандор Кереши: то је све једно!

Мочари: **Извините, али култура није то исто што и помађаривање**, јер ни сам г. Александар Кереши неће спорити, да се култура може не само на мађарском већ и на другом језику ширити, па ни то неће г. посланик тврдити, да народности немају друго право, осим тога, да им се култура на мађарском језику администрира, јер у народносном закону од 1868. год. стоји, да је самој влади задатак и дужност порадити да и становници немађарског језика могу добити изображења на свом језику све дотле док не почну учити на вишим школама.

Извините ми, али о томе да ли је мађаризација, која је права цељ тога друштва за друге народности увредљива или не, о томе су сами они позвани да суде. А пошто они то држе за увреду, није право, да се о њиховом новцу тако нешто ради, што њих вређа. О романском новцу помађаривати Романе — држим, да то није поступак праведног Мађара. (Опорицање у крајњој левици).

Кад сам већ напоменуо културна друштва, нека ми је дозвољено, штов. доме, још толико изјавити, да ја правац у ком су та културна друштва свој рад одпочела, никако не држим за добар; јер изволите ми допустити, тај правац је посве агресиван наспрам других народности, а ми знамо, да акција рађа реакција. (Немир у крајњој левици.) Са свим би друго било, кад би се та друштва, само тиме занимала да спасу мађ. народу оне Мађаре, који су изложени пословачењу и повлашењу или кад би се на то ограничила, да даду прилике за учење мађ. језика онде, где се то жели, као што то н. пр. у престолници видимо или у другим варошима. Али да се та друштва служе средствима, која су сама изабрана: забавиштима за малу децу, ширењем просвете, даровима за успешно учење мађ. језика, и да се окоме против других народности онде где су народности комплектне и да их помађаре (Вика у крајњој левици: ко то хоће?), допустите ми, да су то утопије, и показује само на то, да је воља ту, ма да моћ није и да се Мађарство не може у опште измирити са тим, да у овој домовини буде и таквих, који говоре другим језиком јер мисли, **да у овој домовини само онај може бити добар патријота, који мађ. говори, а то је грдна погрешка и велика увреда за народности.** (Немир и опорицање на крајњој левици.)

У осталом, када би само дотле ишли, да се социјалним путем води та акција помађаривања, онда би се могло рећи, да држава респектује право дружења и тако би имала прилике да се брани и код других народности. Али то не би требала држава да допусти, да се њени органи и власти у овакове ствари мешају, и оваким поступком као овај, не би требала поштована влада да ободрава и друге власти, да и те тако исто чине.

Дозволите ми, да укратко још један случај напоменем. Позната је ствар, да је Зољомска жупанија прошле године закључила, да читав низ имена словачких општина помађари.

Коломан Тали: Да их натраг помађари.

Мочари: Извините, не натраг помађарити јер није могуће, да су та села пре имала овака имена: Лопојн, Вацок, Сакбењ, Селче, Довал или Гет, као што су познату ђетву крстили. Овакова имена од стране тих ревносних патријота баш не показују на јак мађарски лингвистички осећај То само као споредно спомињем и мислим, да недотупавније средство за унапређење мађаризације од овог помађаривања имена неби се дало ни изабрати. Шта мисли постићи зољомска жупанија са тим површним мађарским кречом? Са гледишта чисто мађарског — ни једног Словака није претворила у Мађара. Али су тиме учинили штету, јер Словак који види тај посао, мисли у себи: шта хоће та мађарска господа? Није доста што нам вечито споре терете, па ни то им се не допада што смо Словаци?

Зашто им није право, што се ми на матерњем језику молимо Богу? — Оне табле на којима стоје записана помађарена имена играће исту улогу, као Геслеров шешир. (Смеј.) Кад то види Словак, негује мржњу против Мађара и биће жртва бездушних бунџија. (Јако кретање на крајњој левици.)

Овај поступак, што га је овом приликом жупанија учинила противи се и самим законима, јер свакако би прва дужност жупаније била, пре но што је почела помађаривати, да запита, слажели се општина, јер по смислу, општинског закона сме општина у својим унутарњим пословима самостално већати. (Један глас на крајњој левици: Па и питали су их!) Није ли то познато. Дакле требало је запитати општине, а без сагласа општина нема жупанијски поступак законитог основа. Па баш због тога жалим што министарство такав поступак одобрава.

Али штов. доме, нећу да наставим набрајање појединих случајева. Држим, да и ово што сам набројао баца светлост на онај начин мишљења на онај правац, којим се пошт. влада у погледу народносног питања служи. Тако изгледа, да штов. влада у опште не држи за свој задатак, да ограничи шовинизам у његовом неумесном, беспредметном деловању, шта више га својим суделовањем ободрава. Такав поступак владин значи, да је у погледу ширења мађаризације све слободно, да цељ освештава средства да са оваким делањем може макар ко код владе себи заслуга стећи. Али држим, да не би то била задаћа владина него, да би задаћа била, чиста објективност према народностима. **Влада никад не треба да заборави на то, да управља полиглотном државом**, (држава у којој се говори многим језицима) **да је то уједно држава Мађара, Словака, Срба, да држава не може бити никако културно друштво већега краја, и да у њој живе разне народности са којима треба делити не само терете, него и правду.** (Вика са десне: Тако и бива!) Немогуће је да и у овом случају не видимо ону кортеш-политику, коју смо толико пута влади пребацили. Влада види моћну силу у шовинистичкој струји с тога и не сме да против ње устане. Влада добро зна, да у народу не ужива поверења, па држи, да ће тиме доћи до популарности те се нада, да ће јој народ због оваке народносне политике опростити дефицит, накнадни кредит, прављење дуга.... баш тако као лакомислени млад човек који оправшта старатељу своме полагање рачуна, само да га не узнемирује у извршивању његових опасних страсти. Али није чудо када у овој држави сваки узима себи слободу, да гази и изиграва позитиван закон, **па за то у очи кажем, у овој дворани сабору и влади да се закони не испуњавају не врше, да је закон од 1868. год. само на папиру, и да ни у једној тачки није изведен.** (Кретање.)

Незнам, да ли је чуо министар правде оно, што је прошлог пута рекао г. посланик Димитријевић, да у његовом изборном срезу власти сваку ону молбу и прилоге врђа који нису на мађарском језику. (Гласно викање: Добро је то! Велико кретање. Добро раде.)

Полоњи Геза: Нека се против тога ограђује Милетић а не г. посланик! (Одобравање)

Мочари: Молим учтиво г. председника, да ме избави од оваких упадања у речи. Јако жалим, пошт. доме, да посланик овде у сред сабора каже, да је право, да се један основни закон државе не испуњава, и сваки час изиграва. (Велика ларма.)

Председник: То се пошт. г. посланиче у парламенту не може спречити, да један или други посланик упадањем у реч, не да израза свом назору. (Живо одобравање.)

Рац Геза: Жалосно је, што са ове стране такав говор морамо слушати. (Одобравање на крајњој левици.)

Мочари: Ја, пошт. доме, великом стрепњом гледим ону политику, коју у народносном питању исповеда влада, у опште цела мађарска држава и мађарско друштво тим већом зебњом гледам то, када времена по нашу све тежа и тежа бивају. **Ја држим, да нема ни једног човека у овој кући, кога не испуњава зебња или кога бар не узнемирује то, што у овом тренутку не стојимо на бољој нози са народностима.**

Ја мислим да ћемо се искобељати из беде, ако упаднемо у њу. Јер можемо се мало уздати и у себе, а нећемо можда бити без икоје помоћи. Али нека служи свакоме за опомену онај осећај, који сам споменуо да је т. ј. немогуће да у овом тренутку свачије груди испуњава помисао, да би ипак боље било, кад би са народностима на бољој нози стајали, нека служи велим за опомену, да би ипак добро било размишљати о томе, да ли је добар онај правац, којим се насприм народности служимо, како држава, тако и друштво. И пошто је у овом тренутку сваки син домовине преокупиран са будућим евентуалностима, нека ми поштовани дом допусти да се неколико минута занимам тиме, од каквог утицаја може бити на спољашње одношаје она политика, коју у народносном питању у овој држави терамо. Савезници су нам неоходно нужни, у колико се можемо ослањати на Немачку, мислим да смо до сада већ начисто и дај боже, да не будемо још више на чисто. У колико нам у великом интересу лежи, да Русија не мође руке на балканско полуострво, у томе погледу можемо се уздати у помоћ Турске, Енглеске, а можда и Италије. Али у колико морамо сами са Русијом стајати очи у очи, то је по нас пријатељство и савез балканских држава наиме Србије и Романије важнији, него савез оних великих сила.

Ја мислим, поштована кућо, да се овај савез може постићи.

Ми смо већ од словенске стране чули, како се спомиње Филипи, и чули смо изјаву, да Срби од своје стране мирно чекају московски рат. Али ја мислим, да ова претња са Московима није ништа друго, но тактика. Ви познајете у разним словенским државама народносне покрете. У Прагу прете велике партајске вође, у Загребу чувени агитатори исто тако са Московом, као можда ђаци у Левочи или пијани словачки надничари на пештанској пијаци јер знају, да ни одчега не постају људи нервознији као од овог, и да ово има највише утицаја. Али ја сам уверен да од разних словенских племена нема ни једно, које би хтело, да окуси срећу руског апсолутизма.

Што се пак Романа тиче, поштовани доме, интерес романског племена са свим је исти са интересом мађарског племена, јер је романско племе тако исто опкољено са великим Словенством као мађарско и сачињава исто тако острво у мору великог Словенства. То је природан основ савеза између нас и ма како неповољни били фактички одношаји, **и ма шта се догодило међу нама пре, то је у истини немогућ и тумбе обрнут положај и наступиће пре ил после, да не треба раставити оно што је бог саставио.** Логика положаја показује баш то. Баш је мађарска влада позвана на то, да тај положај употреби на савез, и пошто је Угарска у источном питању у првом реду заинтересована, то је та влада позвана, да свој отсудни уплив у источној политици уложи. Али мађ. држава нема само упливом својим на дипломацију важну улогу у источном питању, него игра важну улогу и у свом делокругу као Мађарска и као мађарско друштво, јер су ове позване да управљају она народносна питања, која у источно питање дубоко засецају.

Ја допуштам, пошт. доме, да ми можемо бити у добром пријатељству и савезу ма са Србима, ма са Романима, евентуално за кратко време, а да се о народносном питању не чини помена. **Али сумњам, да можемо бити ма са Србијом ма са Романијом у трајном и сигурноме савезу без тога, да нам испадне за руком инаугурирати овде унутри таку народносну политику која ће задовољити правде и умесне аспирације масе овдашњих Романа и Срба, ако и не претераних.** Не можемо рачунати на стални и сигурни савез за то, јер како у Романима, тако у Србима живи снажан осећај племенског самоодржања. Ове народности су много мање а да не би рефлектирале на сродна племена, која у нашој држави живе; Немачка није спала на сродна племена која у Аустрији живе, нит Француска мари, шта бива са Французима у Белгији и Швајцарској, јер је и без њих велика и моћна. Али Срби и Румуни преко Драве и Карпата живо се интересују за своје родове овде, јер ови спадају у њихову народност, испуњују је, шта више су њихов саставни део у погледу културе и образованости, за то је од отсудног уплива на наше источне одношаје, какву народносну политику тера мађарска држава и друштво овде унутри. Праведно поступање, коректна народносна политика је...

Председник: Молим г. посланика да изволи говорити о буџету министарства богоштовља. (Живо одобравање.) Овај буџет баш није згодан да г. посланик говори о народносном питању. (Живо опште одобравање.)

Мочари: Мислим да би народносно питање требало да интересује мађарски заступнички дом и може се споменути једанпут у години дана. (Ларма.) Коректна народносна политика: та се цена иште, па да живимо са Романима и Србима у добром пријатељству и савезу.

Па дајте ту цену, јер то није ништа друго, него то, чиме можемо овде у нашем кругу стећи

На мах засветле очи „добротворног хранитеља“ те повика:

—Где је тај кућевни лопов! Да ћу их обоје затворити. Одма иди по полицију!

Када је Јулка чула, како је служавка издала и оцрнила, пређе госпођи клекне на колена са речима:

Не моште се срдити милостива гђо! Ови дана видила сам оног сиромаха у подруму како се мучи од глади и зиме, па сам се смиловала и однема му нарамак дрва и угља, да се угреје, јер би се иначе јадник укочио од зиме.

— Нек себи заслужи ако му треба! — продере се гђа на Јулку. — Та валда нисам пала на теме, да једног безкућника подпомажем! Да се ниси више усудила моја дрва и мој доручак давати томе ниткову.

— Извините милостива, ја сам само мој доручак њему носила...

— А дрва и угаљ, зар је и то твоје?

На то уђе полиција са служавком у собу.

Милостива гђа, преда тужбу полицији са молбом, да казне Јулку због крађе, и да надгледају стан оног сиромаха у подруму.

Јулка је поново клекла пред гђу и молила је за опроштење, али је госпођа ни гледати није хтела, већ равнодушно уђе у собу и затвори врата.

III.

Није трајало ни по часа, а служавка са усплахиреним лицем уђе у собу и сва збуњена почне да говори:

— Милостива гђо! — затим уздане. —

— Но, шта се догодило? Запита је уплашено.

— Мало пре смо били код оног сиромаха и лупали на врати. Но нико се није одазвао. Испочетка смо држали, да он није код куће. Али полиција је сумњала, да он није код куће, јер је загушљив дим изилазио кроз кључаоницу. На то полиција разлупа врата и умало што нисмо се сви угушили од угљеног дима, који је куљао на поље на разлупана врата. Испочетка нисмо ништа могли видети, кад се дим разишао, опазимо где лежи онај сиромах угушен на поду....

— Ужасно!

— Полиција га је дрмала, но се није више мицао. Био је мртав. Са оним угљем, који му је Јулка однела, угушио се.

— Ах!...

— На столу смо нашли парче хартије, на којој је стојало, да га је невоља и глад на самоубијство натерала. Становници, који су били око њега, разбегли се а радознала светина јурила је унутра да види сиромаха. Сутра ће цела варош о томе знати.

Гђа приђе брзо отвореном прозору, а када је погледала доле, опази грдну светину, у том очајању повиче:

— Тешко мени! Сутра ће по свима новинама стојати, да се у мојој кући убио један сиромашак од глади и жеђи.

Д. М—ш.

мира и мирног заједничког живљења. У овом правцу покренимо ствар што пре; трошак употребљен за такову мобилизацију неће пропасти. Велим, порадимо у том правцу боље данас него сутра. То ће бити најбоља припрема за сваку могућу будућу евентуалност, **и ја сам убеђен, да би то вредило једну војску, када би нам испало за руком, да инаугурирамо коректну народносну политику.** — Што се прорачуна тиче, пошто га нисам усвојио у опште, не усвајам га ни у појединостима.

Пешта 16 фебруара 1887.

По стенографским белешкама

х + у

Политички преглед.

Вести о рату. Угарске ополченике (ландштурмаше) већ оружају. За њих стиже оружје и друга спрема. У пештанским фабрикама израђују се за њих конзерви. Све то показује, да угарски војнички кругови верују у рат. — Значајно је, да силним нашим војницима, који су прошле (1886.) године задоста учинили својој војничкој дужности, никако не дају отпуст. — Касарна на „илеји"-путу у Пешти претвориће се у болницу за рањенике. Курс за наше ландштурмске официре почиње 1. марта о. г. — И финансијски одбор угарског сабора одобрио је зајам за „ландштурм". — „Трошкови око аустријског „ландштурма" износиће 7.800,000 фор. — Поговара се, да су се Немци са Белгијанцима споразумели за случај немачко-француског рата. — Румунска комора усвојила је, да се на оружање утроши 30 милиона.

Србија и рат Русије са Аустро-Угарском. „Одјек" говори у чланку „лепе фирме" о држању Србије према таком рату па вели да се они љуто варају који мисле да ће се Србија борити против Русије. — Овима који овако мисле — вели „Одјек" — ми би смо рекли, да то, по нашем уверењу, неће бити. Српску војску послати да се упоредно са аустријском бије са руском, то неће нико учинити. Неће, јер и кад би се хтело, то се не би могло извршити, с тога не верујемо да би се тако што и покушало. Ми, дакле, држимо да то неће бити већ с тога, што то не може бити. Има друго нешто могућније, на што ми хоћемо да обраћамо пажњу, а то су — лепе фирме. Односи између интереса појединих сила европских и аустријска освојачка политика на нашем полуострву учинили су да се Турска зближила са Русијом, у очитој намери да осујети аустријске планове на истоку. Аустрофилској политици, кад би се она у Србији одржала и до одсуднога тренутка, ово би могло дати прилике да истакне једну нову лепу фирму, иза које би се крила ова иста досадашња штетна радња. Та би фирма могла бити: „Рат против Турске за ослобођење Старе Србије и Македоније." Ова фирма била би заиста сјајна и патриотска, али само фирма, иза које би се крило ово: Напуштање Аустрији свих српских западних земаља; спречавање Турске да свом својом силом не прети Аустрији у Босни и Херцеговини; услед тога олакшање Аустрији, да се с већом снагом може окренути против Русије — па шта би имала Србија од тога користи. Од победоносне Аустрије, која већ има Босну, Херцеговину и Далмацију, Србија би само као милост морала изгледати дане свога даљег живота; а од победоносне Русије (што је куд и камо вероватније) не би се извесно могла надати никаквој награди за то, што се борила у редовима њених непријатеља."

Вести из места и са стране.

Мочаријев говор. Упозоравамо наше читаоце на говор Л. Мочарија, ког у данашњом броју у цести доносимо. Усљед тог говора отишло је Мочарију из Новог Сада и са стране више брзојавних поздрава. Ми те брзојаве не можемо за то данас донети, што је Мочаријев говор по стенографским белешкама заузео доста места. Новосадске брзојавне поздраве донећемо у идућем броју.

Почело се. Ми смо у нашем листу донели предлог Ивана Иванића, — (ког је он у „Јавору" изнео,) — да свака Српкиња заштеђује дневно по 1 новчић за наше опште циљи. Тај су предлог донели скоро сви српски листови, а сад се почело на томе и радити. Као што „Бос. вила" јавља, основано је у Сарајеву по Иванићевом предлогу „крајцарско друштво". Чланице су домаће Српкиње, а свака је дужна дневно новчић заштедити, на циљи, коју ће доцније управа друштвена определити. — Дај боже, да се и остале Српкиње угледају на своје сестре Сарајевке!

Друштво земаљског црвеног крста у Новом Саду, које стоји под заштитом Њихових Величанства краља и краљице, држало је у магистратској дворани свој редовни годишњи скуп 1. (13.) фебруара о. г. под председништвом г. А. Хаџића, председника друштвеног. Прочитани извештаји о годишњем раду друштвеном, о стању фонда и о прегледаним и у реду нађеним рачунима узети су на повољно знање и поднеће се централној управи у Будим-Пешти. Из тих извештаја дознајемо, да је друштво имало овде у Н. Саду 180 редовних чланова и 8 чланова оснивача. Од свију прихода друштвених шаље се централној управи у Будим-Пешту једна трећина, и тако је по одбитку тога остало при крају г. 1886. у друштвеној благајни 1124. ф. 90 н. На место одборских чланова: Имбра Бенде и Ане пл. Рокниће, који се одселише из Н. Сада, изабрани су: плебанош Ф. Копер у Зорка Стукликовица. У смислу устава попунила се једна трећина одборских чланова и изабрани су од женских: Софија Чакра, Марија Фишер, Фани Филеши и Александра Стефановићка, а од мушких: Јован Ернест, Карло Гросингер, Д. Кода и А. Кулчар, за председника је наново изабран А. Хаџић, за председницу г. Софија Дунђерска, за бележника г. А. Шрајбер и за благајника г. Ф. Духек. У самој скупштини уписало се њих 15 нових чланова. Погледом на хуманитарну циљ ваљало би да се што више чланова упише у то друштво, како би исто могло с успехом вршити свој узвишени задатак: негу, дворење и лечење болесних и рањених војника.

Из ман. Беочина јављају нам, да је тамо 5. (17.) фебруара одржана јавна дражба, којом се манастирска пустара од 190 јутара на три године дана под закуп издала под условом, да манастир придржава себи право сенокоса од 30 јутара, да може на пашу до 100 ком. рогате марве и 150 ком. свиња пуштати и да му закупник торину уступи. У дражби су учествовали: управна општина Черевић и Ђока Поповић и Милорад Поповић из Беочина, од којих је најбољи вудилац именована општина била и према томе за 1240 фор. пустару добила, што се с обзиром на погодности, које је манастир себи придржао, може узети као врло повољна закупнина.

Из Сентомаша нам пишу: Данас је изабрат за председника црквене општине Лазар Гавански. Видило се, да су сви чланови „задруге за међусобно помагање" за њега били, а да се то пре знало, да они то желе, не би се против кандидат ни истицао, јер на једно излази. У целој скупштини је мало ратара, већином је сам трговац и занатлија. — Ово су нови појави, јер пре тако није било.

Представа за децу у Сентомашу. За децу дало је српско народно позориште 16. о. м. представу Милош Обилић. Плаћала су деца по 10 новч., који су могли, остали су бесплатно пуштени, публика је 30 новч. плаћала. Српско народно позориште се добро похађа а и са представама је публика задовољна.

Вести из Србије. У Алексинцу раде напредњачки жандари покоре. Командир жандарски дође у кафану радикалца Кола Матића, затвори Кола и све госте. То је само за то учинио, да Колове госте поплаши од каване. — Власт је у Алексинцу затворила механу Мите Милијића и то без икаквог повода, само за то, што је Мита радикалац. Но значајно је, да се каване ни под каквом закон. наређењу не могу затворити. — Срез јошанички укинут је. — „Нов. Времја" јавља, да су из Русије отпутовали у Србију 20 руских доктора. Они ће преузети управу над болницама.

Вести из Босне и Херцеговине. Ми смо већ јавили, да су код Рогатице обешена три Босанца, које су напредњаци предали босанским властима. Пре но што су обешени, рекао је народу кот. предстојник ово: „ето видите како пролази, који зло ради. Они су мислили, да ће се спасти бегством у Србију. Али их србијанска влада похвата и преда. Немојте се више ништа надати у Србију". Г. предстојник мисли ваљда, да ће напредњаци довека господарити Србијом. — „Србобрану" јављају, да се мостарска српска црквена општина ослободила владиног комесарства и да је поново успостављена. — Светосавска беседа у Мостару испала је сјајно, а донела 2600 фор. чистог прихода.

Српско црк. певачко друштво у Загребу. имало је 1. о. м. своју главну скупштину. Председнику др. Медаковићу и тајнику дру Шобату дато је неповерење. За председника је изабран Никола Гавела, за тајника Радосављевић. У одбор су ушли нови људи. — Ово друштво је у току прошле године приредило 5 села, 1 беседу, парастос др. Суботићу и позоришних представа.

Шта се ради са београдским богословима. Од како је за ректора београдске богословије дошао Др. Милаш из Задра пошло је све наопако. Ми смо већ имали белешку, да г. ректор отвара ђачка писма, а ево шта сад вели „Н. Уставност" о новијој ректоровој забрани: Постоји од више година у богословији ђачка читаоница, у коју су добри људи слали новине забадава. Ђаци су читали, пратили светске догађаје и могли су у прилици проговорити коју паметну и о томе. По шваској ваљда науци, ђаци не смеју знати ништа, што у свету бива, те нови ректор издао је наредбу, да се никакве новине више не примају у ђачку читаоницу, него је све ограничио на два три црквена листа, иначе добра, али при којима остају ђаци незналице свега другога, што се ван цркве догађа. Но он је стегао чак и слободу међусобног разговора код ђака.

Колико тек да се има посла. „Н. Уставност" пише: Господа напредњачка нарочито се одликују врлином да себи праве посла и онде, где га обично људи не би умели наћи. Они с том врлином својом излазе пред свет и данас, кад су прегли да у „интересу штедње" отпусте из државне службе све оне чиновнике, којима образ не допушта да служе њиховим узвишеним „напредним" идејама и врше њихове чисте наредбе. Обични људи би у том случају дотичне чиновнике просто пенсионисали или отпустили с места, на коме су се нашли. Али не чине тако људи од напретка. Они прво донесу указ, којим чиновнике, који им се не допадају, испостављају на укинути се имајућа места; за тим донесе други указ, којим се иста места у „интересу штедње" укидају. Најзад донесе трећи указ, којим констатују fait accompli, да се дотични чиновници пенсионују или отпуштају, за то што су исти чиновници постављени на места, која су још раније укинута. Између осталих, тако је поступљено и са г.г. Јованом Ст. Вељковићем и Милошем М. Петровићем, са људима који су провели више од двадесет година у државној служби, и који су јамачно заслужили, да се према њима има мало више обзира. Нашто овакав начин отпуштања? Је ли то какав виц, којим се противници исмевају, или се то чини само из доколице, колико тек да се има посла!? . . . — Из београдске поште отпуштени су сви послужитељи осим шест стараца који су, пошто су по 29—30 година провели у служби поштанској, одређени да разносе писма! Ово је ради „штедње."

Становништво у паланачком срезу. По најновијем попису има свега 33,431 становника у старопаланачком срезу. Од тога су 11,232 Срба, 1655 Словака, а остали Немци и Мађари.

Изложба у Паланци. Ми смо већ јавили нашим читаоцима, да се у Ст. Паланци спрема изложба. Приређивачки одбор отпочео је већ у велико радити. За покровитеља се примио државни секретар Громон.

Колере у Кини и Јапану. У Кини и Јапану много чешће има колере него у Јевропи, али како су те две земље далеко од нас, тако се и пише мало о томе. У једним енглеским новинама читамо, како Кинези на особит начин лече болеснике који болују од колере. „На једном пароброду разболе се једног дана један од слугу по свима знацима од колере. Одмах позваше лекара, Кинеза. Овај донесе са собом неку кутију, у којој је било пуно дугачких игала. Са тим иглама поче лекар своје лечење. Једну му забоде под кожу на глави близу слепих очију, а другу иза ушију. Из оба места поче тећи крв. Тако исто га уболе иглом у усне, у прса са обе стране, лево и десно од стомака све до под кожу. Кад је с тим био готов, поче га трљати и грепсти по кожи на врату, да му је врат поцрвенио као креста у петла. Све је то тако добро испало, да је болесник после неколико часова са свим оздравио и слатко поручао свој оброк. Ми смо имали прилике да посматрамо овај начин лечења још у два случаја. У једном случају истече из убоденог места црна крв, на што лекар каза одмах, да ће болесник оздравити; у другом случају није ништа казао и тај му је болесник умро. Даље са пароброда „Galic", који плови између Јапана, Кине и Америке, јављају за ове појединости о колерној зарази у Кини и Јапану. По извештајима из Јапана свега је боловало од колере прошле године 59.000 људи, од којих је 37.000 умрло. Епидемија је сад знатно ослабила. Извешћа из Сеула на Кореји јављају, да и тамо колера бесн『. По званичним извештајима умрло је тамо до септембра пр. год. од 250.000 душа 36.000 од колере. Али је колера и ван престонице великих зала починила. У Синшпи у покрајини Кеихсходе умрло је 5.000 и у Тераи 6.000 људи од колере за месец дана.

Кратке вести. Скупштина свештеника беловарског протопрезвитерата била је 4 о. м. у лепавинском манастиру. — „Бачванин" јавља да је мухамеданац Мехмед Алија прешао у православље. — Самко Маширевић члан највишег судишта у Пешти умировљен је. — У Паризу ји основана „берза рада", која даје посла беспосленима. — Светосавска српска беседа у Бихачу у Босни испала је врло добро. — У Загребу се вани градити „трамвај" (коњска железница). — „Дели Њус" израчунао је да Русија има 5.700.000 војника. — Темишварски католички владика дао је за зидање католичке цркве у Хертелендифалви 20.000 фор. А наше владике ћуте. Герман зида еванђеличке цркве. — У Панчеву се прошле године родило 296, а умрло 357 Срба. — Један сељак из Стриживојна напио се, па легао поћу на жељезничке шине. Влак га је после прегазио. — У Угарској има 20.839 слепаца. — Мађарско село у арадској жупанији Долеску поплавило се. — У Пешти је било неколико самоубијства. — Ирци у Дублину убили су неколко енглоских чиновника. — У средње школе у Угарској уписано је 41,194 ђака. — Опера у Нортхамптону изгорела је.

Село у Панчеву. Добили смо позив на „Село" са игранком, које приређује српска привремено удружена младеж у Панчеву, уз добровољно суделовање г. Владимира Каракашевића у недељу 8. (20.) фебруара 1887. у просторијама Вајфертове пиваре. — Разпоред је овај: Moto: „Недајмо се", пева мушки збор. Поздравља г. Иван Мартиновић. „Врати слава" од др. Прохаске, пева мушки збор, „Легао сам у шумици" од Хавласа, пева мушки збор. Декламује члан дружине г. Љубиша Мича. „Ружа спава" од Цеа, пева мушки збор. „Ноћи" од Бетовна, пева ужи мушки збор. „Хај" од Јенка, пева мушки збор. — После тога игранка.

Трговина.

= **Нови Сад**, 4. (19.) фебруара. На нашој житној пијаци је радња са раном јако застала. На крају ове недеље је цена рани код нас ова: Шеница новосадска и шајкашка прве каквоће 8 фор. 60—70 н., средња 8 ф. 40—50 н., лака роба 8 ф. до 8 ф. 20 н. Наполица 7 ф. 50. Јечам 5 ф. 50 н. Зоб 5 ф. 50—60 н. Кукуруз 5 ф. до 5 ф. 10 н. од 100 кгр. Јечма и зоби врло мало доспева на пијацу.

Брашно. По цени пређашњој нешто мање има продаје. Маст и сланина се држе чврсто на цени повишеној. Маст 48—49 ф. Сланина 49—50 ф.

Вино. Нема што знатније продаје. Вино је изврсне каквоће а цене су ове: лањско бело 8—10 н. шилер 9—13 н., црно 18—24 н. Старо бело 10 до 14 н., шилер 13—16 н., црно 24—32 н. Комовица 14—16 н., шљивовица лањска 18—24 новч., стара шљивовица 32—48 н., од 1 литре.

*

У Будимпешти 6. (18.) фебруара. На житној берзи шеница врло умерено пуђена; није ни воља за куповање боља; тенденција је мирна; промета 12.000 м. ц., цене се одржале чврсто без промене. Раж и јечам без продаје; зоб и кукуруз се чврсто своје цене држу.

Зоб 6 ф. 62 и по н., 6 ф. 75., 6 ф. 90 н. Кукуруз 200 м. ц. 5 ф. 95 н., 100 м. ц. 6 ф., 200 м. ц. по 6 ф. 05 н. Све готова роба за готов новац.

*

У Штајнбруху, 5. (17.) фебруара. У оборима се налази данас 67.351 ком. угојених свиња. Тежке прве робе мало је; средња се роба слабо тражи. Плаћа се за угарске тешке мат. 49—50 н., младе тешке 52—53 н., средње 51—52 н., лаке 49—50 н. Српске тешке 48—50 н, средње 48—50 н., лаке 48—50 н., од 1 кгр.

*

У Пожуну, 5. (17.) фебруара. На недељни вашар је догоњено 3619 ком. оваца разне пасмине. Посао је текао живахно. Плаћане овце за извоз од 17—23 ф., ванредно и до 25 ф. од пара, а 36 до 40 н. од 1 кгр. Овце за потрошњу 8—14 фор. од пара; 30—35 н. од 1 кгр.

*

У Бечу је 5. (17.) фебруара било на недељном вашару 4.405 ком. теоца., живих свиња 2172., закланих свиња 2033 ком, живих оваца 4439 ком., закланих оваца 421 ком., јагњаца 2499 ком. Множина израђеног меса је износила 56.000 кгр. Продаја свега била живахна. Плаћани теоци 38—58 ф. од 100 кгр., а овци 6—22 ф. од пара.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 7. фебруара.

Дукати — — — — — — —	6·02
Наполеондори (20 франака) — — —	10·12
4% угарска златна рента — — —	97·—
5% „ папирна „ — — —	87·—
Немачке држ. марке — — — —	62·90

Најновије вести.

— Јуче је био у Бечу под председништвом Њ. Вел. краља ратни савет. Савет је трајао од 10 сати у јутру до после 1 сата по подне.

— Јављају из Софије: Бугарска влада одузела је свима руским листовима постдети.

— У Паризу су врло огорчени, што Немачка затвара многе људе из Елзаса.

— Генерал Гурко позван је брзојавно у Петроград.

— Из Енглеске јављају: Немачка хоће да тражи од Француске обвезе, да се Француска неће кретати, ако дође до источних немира. Ако је ово истина, онда Немачка на силу бога замеће кавгу.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ."

(Стигли 7. фебруара у вече.)

Будимпешта. (Саборски извештај.) Сабор је једногласно одобрио кредит домобранског министра. У име опозиције говораше Апоњи, Ирањи, Ваднаји и Труција (Румун), да усљед озбиљних прилика Угарска мора досљедна бити, и ма да сви мир желе, мора ради потпуног осигурања својих интереса, за сваки случај спремна бити. За то и опозиција одобрава кредит. Тиса се радује што је кредит једногласно одобрен. Све досад учињене спреме не односе се на мобилизацију и спрему за рат већ је то само предохрана за евентулне догађаје.

Лондон. Влада је у парламенту правдала свој поступак у корист бугарског кнеза Александра. Признаје да је Русија велике жртве за Бугарску принела и најпосле изјављује да Енглеска није никако Аустро-Угарску на рат потстицала.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

„Учитељ" орган учитељског удружења у Србији. Бр. 4. „Учитељ" излази трипут месечно, а стаје на годину 6 фор Претплата се шаље уредништву у Београд, скопљанска улица.

Велика карта Европе. Београдска кр. срп. држ. штампарија. Цена 4 фор.

Народна просвета.

Руђер Бошковић.

Ове године 1-ог фебруара навршило се сто година како је преминуо велики српски философ, математичар, астроном и физичар Руђе Бошковић, који је старином из Херцеговине. О њему читамо у „Српским Новинама“ ово:

Руђе Бошковић рођен је у Дубровнику 5. (17.) маја 1711. године од оца Николе Бошковића пучанина и од пучанке Паве Бетеринке. Веома даровит, он је још за време младости своје освојио све што се за његово доба знало о философији, геометрији, физици и астрономији, те је доцније сваку од ових наука знатно унапредио својим генијем. Године 1750. папа Ламбертини повери му задатак да измери један степен меридијана; године 1759. позове га кр. енглеско учено друштво да пође у Калифорнију, те да са другим енглеским астрономима види и опише пролаз Венере покрај сунца, године 1764. постаде професором математике на свеучилишту у Павији, а након четир године би премештен за професора оптике и астрономије у Милано, где царица Марија Терезија повери њему и чувеном Лагражу управу Брерине спекуле. На послетку га француски двор позове у Париз, где постаде француским држављанином, би наименован за сталног члана академије наука са две пензије од 8000 лира и са дужности да буде управитељ оптике. Рад његов знаменит беше и на политичком пољу. У Бечу учини он крај дугој размирици међу Лукезима и Фиорентинима, и то с таквим успехом, да република лукешка, коју је заступао, подари му своје властеоство. Републици дубровачкој испословао је у Паризу врло корисну трговачку погодбу, и Дубровнику је повратио старо пријатељство Енглеске, које неке неосноване сумње бејаху ослабиле. За то га по смрти сенат дубровачки одликова свечаним спроводом и опелом, а у столној цркви постави за спомен велику мраморну плочу с натписом. Због ретких врлина његова ума и карактера беше Руђе Бошковић веома омиљена личност код папе Бенедикта XIV. и папе Климента XIII., код француских краљева Луја XV. и Луја XVI., код царева Јосифа и Леополда II. и код многих других крунисаних глава онога времена. Руђе Бошковић живљаше у тесном пријатељству са великим људима свога доба, као што беху: Де ла Ланд, Меран, Заноти, Жакје де ла Кондамин и Даланберт. Он је написао многа научна дела на латинском, талијанском и француском језику, у којима се огледа чудновата ученост, велики ум и рад овога Србина, који је заузео место међу првим научницима свију земаља и времена. За то му Талијани подигоше споменик у Милану, а Енглези ставише његово попрсје међу своје најславније људе.

Ми Срби поносећи се овим великим сином народа нашега, прослависмо на свечан начин у престоници краљевине Србије у Београду његову стогодишњицу.

У недељу 1. фебруара о. г. беху окићени заставама сви просветни и научни заводи у Београду који заједнички прославише спомен тог великог Србина.

Прослава беше у недељу у 4 сахата по подне у кр. срп. нар. позоришту. По што је академско певачко друштво отпевало краљевску химну, беседио је г. Милан Недељковић, професор велике школе, о животу и раду великог покојника, а за тим је говорио г. Светивлав Вуловић професор велике школе, о старој српско-дубровачкој књижевности. За овим је следовала представа: Један час из живота једног астронома, позоришна игра у 1 чину од Жана Мирвала.

На тој свечаној прослави у позоришту присуствовао је краљ, министри, државни саветници, чланови касационог суда, професори свију просветних завода и велики број официра, чиновника и грађана.

Слава великом покојнику, слава ученом Србину с којим ће се наш народ увек поносити. Слава му!

Исказ V.

за обнову погореле парохијалне цркве у Бовићу (св. младе недеље.)

Добивених добровољних прилога од наши нарочито постављени повереника.

Вуковар. Скупио г. велепоседник А. Пауновић а даровали г.г. Штедионица у Вуковару 50 ф. А. Пауновић 10 ф. Др. Ј. Ђурић 5 ф. Тодор . . . 2 ф. По 1 фор. С. Тешић, В. Михајловић. Ј. Шпиров, Ж. Радак, М. Рајновић, В. Лукић, Ј. Николић, Т. Косовац игумен, Н. Палић, Ј. Андрић, Т. и С. Илић, Ст. Гргуров, П. Тербовић, Н. Панић, И. Перкоћански парох, Ђ. Станић, Ф. Кирхбар, К. Стојшић адвокат. По 50 нов. Ст. Станишић, К. Јовановић, Ј. Јовановић, С. Царевић, Лазић, Ренић, П. Јурковић, М. Радак, Сп. Продановић, Н. Петровић, Станић, Панић, П. Пукалеш, С. Радивојевић. По 40 н Ј. Попов, А. Рићички. По 30 н. А. Вученовић, М. Миросављевић. По 20 н. П. Дамјановић, Н. Ђаковић, Ст. Бингула, Дринић, М. Ћирић, П. Кошчарић, А. Шећерковић, П. Бранковић. Свега 94 ф. 50 н. — Рума. Скупило градско поглаварство, а даровали г.г. Магистрат 3 ф. П. Л. Панајотовић 2 ф. По 1 ф. Ј. Ђуричић начелник, М. Костић мерник, Т. Мирковић, П. Андријевић, Ј. А. Панајотовић, П. Ђуричић, Др. Поповић, Ј. Остојић, Т. Богдановић, В. Максимовић, Н. Михајловић, С. Максимовић, Н. Михајловић, С. Николајевић одветник. По 60 н. М. Ђорђевић, Н. Н. По 50 н. Ст. Јаковљевић, Др. Д. Дима, М. Лукић, С. Станић, Шевић, Браћа Живковић, Ј. В., Ј. Крестић, П. А. Ђуричић, М. А. Станић 40 н. По 20 н. Н. Н., Н. А. Георгијевић, М. Бајловић, С. Надбандић, Д. Ресак. Свега 25 ф. 10 н. — Нови Сад. Скупила Софија Е. Чакра, а даровали По 1 ф. г.г. М. Димовић, Јелисавета пл. Ф. Мара Полит, Милица Барић, А. Пајевић, Олга Поповић, Јелка Раић. По 50 н. Катарина Ковић, П. Романовић, Александра А. Стефановић, П. Јовановић, Јулка Полит, Стефан Ђурић, Мита Кода, Јов. Георгијевић, Петар Матић, Т. Медаковић, Браћа Поповић. Евица М. Шилић, Н. Н., П. Капашација, Софија Чакра. По 40 нов. Христина Новић, Олга Адамовић, Марина Завишић, Арк. Варађанан, Катица Манојловић, Милева Вукичевића, Марија Јовановић, Јонић, Славнић, Даница Поповић, П. Дамјановић, Д. Јовановић, Јелисавета Натошевић, Јелена Станић, М., Евица Радуловић 35 н. По 30 н. Персида Маркуш, Смиљана Савковић, Катица Нешковић, Нина Јездимировић, К. Дера. По 20 н. Д. Ћурковић, Н. Н., Ћирић, Антон К., С. В. Милутиновић, Јелена Стојковић, Марија Неликовић, Софија Мирхавчевић. Свега 23 ф. 85 н. — Велика Кикинда. Скупио Пава пл. Јеремић, а даровали г г. Диштритска штедионица 10 ф. Паја пл. Јеремић 5 ф. Ђоко Радак, Ранко Гранић, и Марко Богдан по 1 ф. Свега 18 ф. — Кључ (Босна). Скупио г. Милан Остојић, а даровали г.г. Милева пл. Марић 5 ф. По 1 ф. Милан Остојић, Нико Гваро, Ђуро Растовић, Илиа Растовић, Пава Станисављевић, Јово Ћеберџић 1 ф. 50 н. По 50 н. Лазо Перић, Трифун Панић, Тоде Илић. По 30 н. Фрањо Патрић, Анна Н., Н. Н., Фрањо Водичко 20 н. Свега 14 ф. 10 н. — Загреб Скупио г. Михаило Бостаић трговац, а даровали гг. Јован Радивојевић и Милош Зец по 2 ф., а по 1 ф. Анастасија Гавела, Михаило Бостаић, Г. Гавела, Стеван Дескашев, Милан Рајновић, Јован Шљиковачки, А. Оршић. По 50 новч. Даринка Бањанин, Олга Мусулин, Милан Цветковић, Младен Живојновић, Јосиф Бабић, Ђорђе Бостаић 30 н. По 20 н. Бранко Гавела, Н. Н., Свега 14 ф. 20 новч. — Сисак. Градско поглаварство 15 ф. 70 н. — Брод (на Сави.) Скупило градско поглаварство, а даровали г.г. Радаковић Г. М. 2 ф. По 1 ф. Радосављевић, Н. Димовић, М. Лацковић, Браћа Поповић, А. Беловитић. По 50 н. Тасовац, Ј. Мушицки, Мариа Лазић, П. М., Мих. Михајловић, Ана Вахтлен, Мирковић 60 н. По 30 р. Васа Срећковић, Јерво Паим. По 20 н. Е. Поповић, Т. Тасовац, Т. Јанчанин, Н. Ђ. Куковић, Ст. Богдановић, Јово Димовић, 10. Свега 12 ф. 50 н. — Глина. Скупило Повереничсто финанциалне страже, а даровали. По 1 ф. г.г. Б. Киндл повер., Д. Поповић пригled., М. Медић надстр., Д. Слјепчевић страж., Јово Клипа страж., Д. Вукша надстраж. По 50 н. М. Перишић Ст. Дерето, Јанко Мишчевић, И. Сузић, М. Ковачевић, Блаж Смолчић. По 40 н. М. Косјер, Д. Радаковић, М. Мариан, Валентин Шварц. По 20 нов. А. Косиер, Васо Кресијевић, Лука Челић, Ј. Стипетић, Адам Писингер, М. Радманић, М. Марган 30 н. Адолф Стехер 10 н. Свега 12 ф. 20 н. — С. Иван Зелино. Г.г. Радаковић и Кукић финанц. стражари по 50 н. Свега 1 ф. — Вргин Мост. Обћински уред 5 ф. Бучица Г. жупник, А. Долачки 5. ф. — Нови Сад. Одбор Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња 5 ф. Од српски православни црквени општина по 10 ф. Арад С. Андреа и Старчево. — Орловат. Скупила ц. опћина, а даровали г.г. ц. опћина 5 ф. Ђ. Наварода председ. 1 ф. В. Брашован 50 н. По 40 н. Мариа Предић и Мита Перић. По 30 н. Ст. Чокић. Р. Вуков. Ј. Маринковић. По 20 н Катица Савић, В. Шишкев. К. Станков, М. Сремац, М. Исаков. Свега 9 ф. 20 н. — Бараћа. Црк. опћина 5 ф. М. Максимовић 1 ф. Свега 6 ф. — Бела Црква. Скупила ц. опћина, а даровали црк. општина 5 ф. По 1 ф. М. Ристић и А. Страдимовић. По 50 н. В. Јовановић, Т. Остоић, Др. Гојковић, Ј. Бекић 30 н. По 20 н. Т. Кчестић, Ј. Путник. По 10 н. С. Трифуновић, С Терчић, Ј. Павловић, Петровић М. Свега 9 ф. 50 н. — Мраморак ц. опћина 5 ф. Свега укупно 305 ф. 85 н. К тому прибројив своту од IV. исказа 526 ф. 85 н За сада скупљено 832 фор. 70 новч.

На овим добротворним прилозима црквена опћина благодарећи даровалељима, још једаред чинимо апел на родољубе и оне добротворе а и на нарочито од нас у нашој држави Аустро-Угарској, на све крајеве постављене поверенике, да настоје из свију сила, те да нам у кругу своји пријатеља сваки по могућности што укупи и стим да нам онемогући обновити ову, у овим пределима нашу највећу српску цркву, која је била украс не само нашег локалног места, јер је по свом положају и и величини као какав „катедрал“ импоновала, не само са ови крај „Купе“ око ње у непосредној близини у накрст нашим 8 стојећим, све самим дрвеним црквама, него она је и црквама наше браће католика, са они крај „Купе“ стојећим, са својом величином и лепотом једначила и тако с тим била је она једном речи украс и неки морални понос у овој нашој држави целог нашег српског народа.

Предочавамо још једанпут оа потреба обнове њезине изнаша 10. 142 ф. 64 н. (и то без унутарњег украшења). Па како за 2—3 месеца лето настаје и обнављање могло би се отпочети, апел чинимо на родољубље свега нашег могућнијег народа да нам барем још оволико на обнови наше цркве прилозима у помоћ притеку, — и тако би ми онда поред тога трудом и дужним пожртвовањем нашим могли цркву нашу обновити и њу у њезино лепо првобитно стање поставити.

Све наше имућније црк. опћине и ине добротворе умољавамо да притеку овом народу у помоћ.

Одбор за обнову погореле цркве у Бовићу (пошта Вргин Мост код Г. Карловаца) на дан св. Саве 1887.

Илија Јелован рачуновођа. **Т. Дрпа** одборник. **М. Стрика** парох и председник.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашао је

„ЈАВОР“

БРОЈ 6.

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Властник: **Змај Јован Јовановић.** Уредник: **Др. Илија Огњановић.**

Садржај:

Једна ноћ. (Из Варне у Цариград.) Песма, од митроп. Хаџи-Саве. — После испита зрелости. Приповетка Косте Николића. (Наставак.) — Један поједан. Приповетка пуна сватова. Од Абуказемa. (Наставак.) — О глицерину и његовој употреби. Од М. Петровића. — Скадарски везир Махмут-Бушатлија. Његово ратовање са Црном Гором и погибија у славном бој на Крусе 1796. године. Цртица из црногорске повјестнице. Написао Лука Р. Пиштељић. (Наставак.) — Листак: Слике. Од Владимира Тројановића. — Књижевност. — Разно. — Из словенских књижевности. — Нове књиге.

„Јавор“ излази сваке недеље на читавом табаку и стаје на 3 месеца ф. 1·25. За стране земље ф. 1·50.

У Н. Саду 7. фебруара 1887.

Лука Јоцић, издавач „Јавора.“

УШЛА ЈЕ У ШТАМПУ КЊИЖИЦА

и изићи ће кроз који дан

РЕЦИМО И МИ КОЈУ

као одговор на броширу Политову

НАПИСАО

ЛАЗА НАНЧИЋ.

Књижица ће изнети око три штампана табака а стајаће 20 новч.

Поруџбине се шаљу Л. Нанчићу у Нови Сад.

Изјава.

На захтевање господина **Павла Полешевића**, изјављујемо овим, да нам је наше потраживање исправно намирио, наш посао извршио на наше највеће задовољство, те га ми као поштеног и карактерног човека свакоме најтоплије препоручујемо.

У Новом Саду 6. фебруара 1887.

Коста Јосифовић,
Никола Нешковић.

СВЕДОЧАНСТВО

којим се од стране омољачке срп. православне црквене општине сведочи да нам је фирма г. Ђорђа пл. Боте синова звоноливци из Вршца једно звоно у тежину од 301 килу прелили на подпуно опште задовољство ове општине и овом приликом оправдан је леп глас српски звоноливаца које је иста фирма по нашем свету разглашена тако да се иста фирма свакоме препоручити може.

У Омољици 3. (15.) фебруара 1887.

Коста Милићев с. р. перовођа. **Петар Савковић** с. р. председник.

Стеван М. Радосављевић с. р. парох.

(Печат срп. прав. црк. општине.) 1—2

ДРАМСКО ПРЕДАВАЊЕ

професора

АЛЕКСАНДРА СТРАКОША

ИЗ БЕЧА.

У гостионици код „царице Јелисавете“ у Н. Саду.

У СУБАТУ 14. (26.) ФЕБРУАРА 1887. ГОД.

ПРОГРАМ:

1. „Јулије Цезар“ од Шекспира. (Сцена на Форуму.) 2. „Кевларски поклоници“ од Хајне-а. 3. „Разбојници“ од Шилера. (Сцена код куле.) 4. „Морска изметина“ од Копе-а. 5. Песме од Петефија.

Улазне цене: Седиште у кругу 1 ф. 50 н. Седиште на страни 1 ф. 20 н. Седиште 1 ф.

Улазнице се могу добити у посластичарници П. Шула и В. Петермајерове, а у вече на каси.

Почетак у 8 сахата у вече.

☛ Умољава се поштована публика, да изволи тачно доћи, јер ће за време предавања врата бити затворена.

ОГЛАСИ.

МАНУФАКТУРНА РАДЊА

ДИМИТРИЈА ПАЗАРСКОГ

У РУМИ

треба два млађа добра помоћника који мађарски и немачки добро говоре. 2-2

ГВОЖЂАРНИЦА

ЂУРЕ СТАЈИЋА И ДРУГА

У НОВОМ САДУ

потребује једног шегрта. 3—3

ПРАВИ

МЕДИЦИНСКИ МАЛАГА-СЕКТ

по анализи ц. кр. стације за пробу вина у Клостернајбургу

врло добар и чист малага

који врло јача слабе, болеснике, реконвалесцентe, децу, итд. против оскудице у крви и слабог стомака врло добар лек.

У 1/1 и 1/2 оригиналној флаши и под законски депонираном штитницом

ШПАНСКЕ ВИНСКЕ ТРГОВИНЕ

VIÑADOR

БЕЧ. ХАМБУРГ.

Оригиналне цене ф. 2.50 и ф. 1.30.

У Н. Саду може се добити код Д. КОДЕ винског и деликатесног трговца. Разна иностранa вина најбоље каквоће у ориг. боцама и по ориг. цени код г. Љ. СТЕФАНОВИЋА.

☛ На жиг „**Vinador**“ као законски депонирану штитницу ваља пазити, јер се само тако може за добру каквоћу гарантовати. 3—3

Оглас.

На дан 1. (13.) марта 1887. год. од 3—5 сати после подне држаће се у дворани код св. Богородичне цркве јавна устмена лицитација за набавку бакарних и позлаћених рипида и то: 1 крст, 6 рипида, 4 чирака за св. Тројичну горњоварошку цркву.

Израда рипида има се по усвојеном обрасцу који се може од дана објаве овог огласа до дана лицитације у општинској писарни увидити, извести.

Кауција полаже се од постигнуте своте са 10% при лицитацији.

Из II. седнице црквеног одбора у Земуну 5. (17.) фебруара 1887.

Стеван Зарић книговођа. **Председник.** 1—1

КАКАО

и

ЧОКОЛАДА

VICTOR SCHMIDT & SÖHNE

SCHUTZ-MARKE S&S REEL

која је на првој бечкој изложби куварске вештине са највећом наградом, са почасном дипломом одликована, **може се добити**, чиста и права са нашом влашћу регистрираном „шуцмарком“ и фирмом, код свих реномираних гг. трговаца и трговаца с деликатесама, у **Новом Саду код гг.**

Д. Коде и Емериха Дицгена.

— Пошиљке са поштанским поузећем (Nachnahme) у провинцију.

VICTOR SCHMIDT & SÖHNE,

ц. кр. зем. фабриканти. Фабрика и средишно одправништво у Бечу Wien, IV., Alleegasse Nr. 48. (nächst dem Südbahnhofe.) 27—

ТРГОВАЧКА КУЋА ЗА ИЗВОЗ (Exporthaus)

БЕРНХАРДО ТИХО У БРИНУ

KRAUTMARKT Nr. 18.

шаље уз плату у наточ (Nachnahme)

БРИНСКИ ШТОФ за мушко одело у остатцима из најчистије и најфиније вуне, 3/10 метра за читаво зимско одело. ☛ 5 фор.	Чоју за госпође чиста вуна, у свима модерним бојама, 10 метара за једну читаву хаљину женску, 100 цм. широко. ☛ 8 фор.	ЗИМСКИ НИГЕР-ЛОДЕН најновија и најтрајнија роба за женске хаљине 100 цм. широко. 10 метара 5 ф. 50 н.	Индијски фул, полу-вуна у свим могућим бојама, за потпуну хаљину 100 цм. широко 10 метара 4 ф. 50 н.	Вунени-рипс 60 цм. широко 10 метара 3 ф. 80 н. КАШМИР полу-вуна 100 цм. широко 10 метара 4 ф. 50 н.
Лоден за мушке капуте и менчикове најбоља каквоћа 2/20 метра за цео капут ☛ 6 фор.	ЦРНИ ТЕРНО. 100 цм. широк, стајао је пре 60 н., сад га дајем док траје за 10 метара 4 ф 50 н.	ПАРКЕТ ЗА ХАЉИНЕ изврсни десини згодно за прање, у остатцима од 10—11 метара, 60 цм. широко за једно одело ☛ 3 ф. 50 н.	ФЛАНЕЛ-ВАЛЕРИЈА полу-вуна најновији модерни десини, најбоље за зимско дечије одело 60 цм. широко 10 метара 4 фор.	КУЋЕВНО ПЛАТНО 1 ком. 6/4 широк 4 фор. 1 ком. 5/4 широк 5 фор. ТКАНИНА-КИНГ боље него платно од пређе, 1 ком. 30 риф комплетно ☛ 5 ф. 80 н.
Палмерстон, у остатцима по 2/10 метра за један цео зимски капут I. врста . . 6 фор. II. врста . . 12 фор 15—20	ОКСФОРД за прање, најбоља каквоћа 1 ком. 29 риф потпуно ☛ 4 ф. 50 н. КОНОФАС 1 ком. љубичасти ф. 4.80 1 ком. црвени ф. 5.20	1 гарнитура од рипса састоји се из 2 кревет. и аталски застирача ☛ 4 ф. 50 н. 1 гарнитура од јуте 2 кревет. и 1 аталски застирач ☛ 3 ф. 50 н.	ћилимова (лауфтепих) у остатцима од 10—12 метра најлепши десини ☛ 3 ф. 50 н. ДАМАСТ-ЧАРШАВ 3/4 велик, бео, изврсна каквоћа 3 ком. 4 ф. 50 н.	ЗИМЊА МАРАМА чиста вуна 3/4 велика пре ф. 4.50, сада ф. 2.— МАРАМЕ ЗА ГЛАВУ плетене из чисте берлин. вуне у свима бојама 1 ком. 6/4 велика ф. 1.70 1 ком. 5/4 велика ф. 1.20

Мустре и ценовници шаљу се бесплатно и наплаћено поштански.

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Лаза Нанчић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.